

A Vajdasági Magyar Művelődési Intézet
fennállásának 20. évfordulója alkalmából

– Absztraktfüzet –



VAJDASÁGI MAGYAR ÉRTÉKTÁR

Kárpát-medencei értéktár-konferencia és
értéktár-kiállítás

2025. április 24–25., Zenta

Kárpát-medencei értéktár-konferencia és értéktár-kiállítás

2025. április 24–25., Zenta

A rendezvény szervezője:

Vajdasági Magyar Művelődési Intézet / Vajdasági Magyar Értéktár



A rendezvény főtámogatója:

Agrárminisztérium Hungarikum Főosztály



AGRÁRMINISZTÉRIUM



További támogatók:

Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkársága, Magyar Nemzeti Tanács, Vajdaság Autonóm Tartomány Kormányja, Tartományi Művelődési, Tömegtájékoztatási és Vallási Közösségi Titkárság, Thurzó Lajos Művelődési–Oktatási Központ, Royal Hotel, Studiopresent, Csoóri Sándor Alap, Zenta Község Idegenforgalmi Szervezete



TOURIST ORGANISATION
OF SENTA
TURISTIČKA ORGANIZACIJA
OPŠTINE SENTA
ZENTA KÖZSÉG
IDEGENFORGALMI SZERVEZETE



STUDIOPRESENT



Absztraktok

Plenáris előadások

Antal Andrea

(főosztályvezető, Magyar Agrárminisztérium, Hungarikum Főosztály)

Szerethető értékeink a Kárpát-medencében, és azon is túl – Mi tart minket össze?

Mit ér az elméleti tudás, ha nem szívvel-lélekkel dolgozunk a magyar közösségek összetartozásáért a Kárpát-medencében és a nyugati diaszpórában. Meg kell találnunk mi a szerethető a szellemi és tárgyi kultúránkban, konyhaművészetünkben, táncainkban, népdalainkban. El kell mesélnünk az erről szóló történeteinket, hogy vonzóvá tegyük a fiatalabb generáció számára, hogy megtapasztalják, honnan jönnek és tudják, hová tartanak. Mindezek megtalálásában segít a hungarikum törvény, az előadásomban az ebben rejlő erőt és sokoldalúságot, az elért eredményeket és a lehetőségek széles spektrumát kívánom bemutatni.

Kulcsszavak: hungarikum törvény, szellemi és tárgyi kultúra



VAJDASÁGI MAGYAR ÉRTÉKTÁR

dr. habil. Raffay Endre

(tanszékvezető, egyetemi docens, Pécsi Tudományegyetem, Művészettörténet
Tanszék)

Az aracsi templomrom – pusztába kiáltott szó

Az előadásom az Aracs településéről elnevezett, a XIII. század elején épült kolostortemplom bemutatásával foglalkozik, különös tekintettel a művészettörténeti vonatkozásokra. A művészettörténeti jelenségek és kapcsolatok megállapítása és értékelése nem problémamentes, nemcsak a hiányos magyarországi emléktanyag és az írott források elégtelensége miatt, hanem a vizsgált épület állapota miatt is: az aracsi templom a XVI. század óta elhagyott és romos. Az értékeléshez tehát az elméleti rekonstrukció módszerét is segítségül hívom, amely a régészeti és a műemlékvédelmi vonatkozások körüljárását is szükségessé teszi. E tekintetben az előadás új megfigyelések és eredmények ismertetésére is vállalkozik, amelyek az elmúlt években folyt intenzív, műemlékvédelmi beavatkozásokat célzó nemzetközi, a Magyar Nemzeti Tanács koordinálta kutatásnak köszönhetőek. Ennek részeredményeit a szűkebb szakmai nyilvánosság előtt (konferenciákon: Belgrádban és Fehérvárcsurgón) művészettörténész, restaurátor és műemlékvédelemmel foglalkozó kollégákkal közösen már ismertettem és publikáltam, ám a szintézisre csak most, a zentai konferencián kívánok sort keríteni. E szintézisnek része a tudomány- és kultúrtörténeti vonatkozásokra való kitekintés is.

Kulcsszavak: Aracs, műemlékvédelem, művészettörténet

Előadások

dr. Bali János

(tanszékvezető, ELTE BTK Néprajzi Tanszék, igazgató, Nemzetstratégiai
Kutatóintézet)

A vajdaságiak magyarságképe

2021-2022-ben Kapitány Ágnessel és Gáborral összefogva egy egész Kárpát-medencére kiterjedő felmérést végeztünk a mindennapi élet magyarságszimbólumairól. Ennek előzményét a Kapitány-házaspár által, negyedszázaddal korábban történt hasonló adatfelvétel, illetve az általam, a nemzettudat és a nemzeti szimbólumok témájában az elmúlt bő három évtized során végzett kutatások jelentették. A most bemutatandó, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet és az ELTE Bölcsészettudományi Kara által támogatott kutatás kiterjedt a vajdasági magyar értelmiség tagjaira is. Előadásom középpontjában a főbb eredmények közreadása áll, amely tágabban az olyan lényeges elméleti kérdések átgondolására is alkalmas, mint, hogy mi a nemzet, illetve a „tér”, az „idő” vagy a „kultúra” mely területei hordoznak leginkább a magyarságtudattal kapcsolatos szimbólumokat és asszociációkat.

Kulcsszavak: szimbólumkutatás, magyarságtudat



VAJDASÁGI MAGYAR ÉRTÉKTÁR

dr. Minorics Tünde

(adjunktus, Művelődéstudományi Tanszék, Határon Túli Magyarságért Alapítvány,
Pécs, Magyarország)

Az értékválasztás felelőssége

Magyarországon az UNESCO egyezményeihez való csatlakozásokat a nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény megalkotása követte. Mindezek lehetővé tették, hogy közösségek válasszák és nevezzék meg értékeiket és javasolják azokat akár a szellemi kulturális örökség Nemzeti Jegyzékére, akár települési értéktárakba. Előadásomban a mohácsi busójárás szokáshagyományának példáján keresztül mutatom be egy közösség értékválasztását követő elköteleződés és felelősségvállalás kihívásait. E közösségi örökség megóvásának, a szokáshagyomány megőrzésének, ugyanakkor a szükségszerű változások elfogadásának vagy megakadályozásának folyamatát közösségi diskurzus, közösségi kezdeményezések, valamint az érintettek bevonásával történő beavatkozás módjainak tervezése és megvalósítása kíséri.

Kulcsszavak: hungarikum törvény, közösségi értékválasztás, busójárás

dr. Jakab Albert Zsolt

(elnök, Kriza János Néprajzi Társaság, Erdély, Románia)

**Patrimonizáció, revitalizáció és közösségi emlékezet – módszerek,
elméletek és feladatok az erdélyi magyar kulturális örökség és
értékfeltáró munkában**

Az előadás a kulturális örökség védelmének tudományos megközelítéseire, valamint a közösségek szerepére fókuszálva mutatja be azt a kortárs viszonyulást, amit a hagyománnyal, örökséggel és értékkel kapcsolatban fenntart a helyi társadalom. A főbb témák között szerepel a patrimonizáció (örökségként való elismerés), a revitalizáció (újraélesztés, újraértékelés), és a közösségi emlékezet (a közösség által őrzött történeti és kulturális emlékek). Az előadás ismerteti a kolozsvári Kriza János Néprajzi Társaság 2015-ben elindított, az erdélyi magyar értékeket népszerűsítő és a külföldi (erdélyi) értékőrző mozgalom kiépítésének módszertanát bemutató Erdélyi Értéktár *Érték, ami összetart* címet viselő projektjét, az értékfeltáró mozgalom eredményeit, illetve a felmerülő kihívásokat és a további terveket.

Kulcsszavak: értékfeltárás, Kriza János Néprajzi Társaság



VAJDASÁGI MAGYAR ÉRTÉKTÁR

Nagy Edina

(ügyvezető, Nemzeti Művelődési Intézet, Lakitelek, Magyarország)

A Nemzeti Művelődési Intézet értékőrző tevékenysége és mintaprogramjai

A Kárpát-medencei magyarságot közös kulturális, természeti, tárgyi és szellemi értékeink kötik össze. A határon túli magyarság hagyományainak megismerése erősíti a nemzethez tartozás élményét, és segít felismerni, hogy az értékek tartják össze a közösségeket. Az érték nemcsak múltunk öröksége, hanem jövőnk alapja is: célt, önazonosságot és cselekvőképességet ad. A Nemzeti Művelődési Intézet kiemelt feladata ezeknek az értékeknek a feltárása és megőrzése, valamint a települési és megyei értéktárak szakmai támogatása. Mintaprogramjaival és képzéseivel hozzájárul ahhoz, hogy ezek az értékek élő kapcsolattá váljanak generációk és közösségek között, miközben elősegítik a jóllét megélését és a közösségi összetartozás örömét.

Kulcsszavak: értéktárak, mintaprogramok

Rancsó Andrea

(Felvidéki Magyar Értéktár, Szlovákia)

Értéktáras 10 év a Felvidéken

A Gazda Polgári Társulás kezdeményezésére 2015-ben a Csemadok, a Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet és a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége ünnepélyes keretek között aláírták a Felvidéki Magyar Nemzetrészt Értéktár alapító okiratát. Az azóta eltelt évek alatt számos intézményi, személyi és technikai változást éltünk meg. Előadásomban a kerek évforduló alkalmából összegyűjtött fontosabb fejlődési állomásokat mutatom be, s keresem az értékes fejlődés lehetséges útját.

Kulcsszavak: értéktár, Felvidék, jubileum



VAJDASÁGI MAGYAR ÉRTÉKTÁR

Soós Mihály

(Muravidéki Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, Szlovénia)

A muravidéki értéktár szerepe és jövője a kulturális örökség megőrzésében

Az előadás a muravidéki értéktár működését, céljait és eredményeit mutatja be, kiemelve annak szerepét a helyi magyar közösség kulturális örökségének feltárásában és megőrzésében. Ismertetésre kerülnek azok a sikeres programok és kezdeményezések, amelyek hozzájárultak az értéktár bővítéséhez és népszerűsítéséhez, valamint a helyi identitás erősítéséhez. Az előadás kitér a digitalizáció, a közösségi bevonás és a fenntarthatóság kérdéseire is, bemutatva, hogy a muravidéki értéktár milyen stratégiákat alkalmaz a 21. századi kihívások leküzdésére.

Kulcsszavak: értéktár, Muravidék, kulturális örökség

Molnár Eleonóra

(Kárpátaljai Népfőiskola Egyesület, Ukrajna)

Kárpátalja Kincsei

A Kárpátaljai Értéktár létrehozását és működtetését végző civil szervezet bemutatása. A Kárpátaljai Értéktár bővítésének fázisai, az értéktár értékei a számok tükrében. Az értékek népszerűsítésének lehetőségei innovatív eszközökkel a Kárpát-medencében és a tengerentúlon: kiadványok, online játékok, színpadi produkciók, divatkollekción. Az értéktár megismerése, mint az ifjúsági programok tárháza. A Kárpátaljai Magyar Hímzőműhely létrehozása, a kárpátaljai népművészeti értékek fennmaradásának záloga.

Kulcsszavak: értéktár, Kárpátalja, népművészet



VAJDASÁGI MAGYAR ÉRTÉKTÁR

Kormányos Katona Gyöngyi – Resócki Vázsonyi Csilla

(Vajdasági Magyar Művelődési Intézet, Szerbia)

Helyi értéktármozgalom, lokalitás és identitás erősítése a Vajdaságban

A Vajdasági Magyar Művelődési Intézet a Vajdasági Magyar Értéktár Bizottság és a vajdasági értéktár-mozgalom háttérintézményeként 2015 óta igyekszik segíteni és koordinálni a vajdasági magyar közösségeket az értéktármozgalomba való bekapcsolódásban, települési és regionális értékeik (újra)felfedezésében, továbbörökítésében. Az elmúlt években egyre több településről érdeklődtek az értéktármozgalom iránt, és számos helyi közösségben sikerült felvenni a kapcsolatot azokkal a személyekkel, akik szükségesnek érezték a települési értéktárak megalakítását. Napjainkban jelentős kulturális, épített, táji örökséget tudunk felmutatni szépen gyarapodó települési értéktárainkban. Nagy öröm számunkra, hogy a vajdasági magyarság külhoni nemzetrész értéktárában szereplő déli harangszó a közelmúltban a hungarikumok gyűjteményében kapott helyet, illetve kiemelkedő nemzeti értékévé vált az aracsi templomrom és az aracsi kő. A vajdasági magyar értéktármozgalom célkitűzése, hogy a fiatalokat is bekapcsolja az értéktármozgalmunkba a különféle programokon, vetélkedőkön, pályázatokon keresztül. A fiatalok által elkészített pályaművek sok esetben hozzájárulnak a helyi értéktárak gazdagításához, gyarapításához, nemzeti identitásuk és lokalitásuk erősítéséhez, ötleteikkel segítik az értéktármozgalmunk tevékenységét.

Kulcsszavak: települési értéktár, értékmegőrzés, értékmozgalom, identitásőrzés, lokalitás

Szóts-Papp Zsuzsanna

(Kovászna Megyei Művelődési Központ, Erdély, Románia)

**Megtartó értékeink – értékfeltárás és az Értékőr programok
Háromszéken**

Az egykori történelmi *Háromszék*, a mai Kovászna Megye értékfeltáró, azonosító és hasznosító programjait, a Kovászna Megyei Művelődési Központ e területen vállalt szerepét mutatom be. Az értékgyűjtésre, azonosításra, adattárakba való rendszerezésre már korábban – a Hungarikum mozgalom előtt – is volt példa megyénkben. Hogyan sikerült ötvöznünk 2016 óta a saját munkánkat a Hungarikum mozgalommal, sikerek és nehézségek, megvalósított programok és jövőbeni tervek témakörét kívánom körbejárni az előadásban.

Kulcsszavak: értékfeltárás, Háromszék



VAJDASÁGI MAGYAR ÉRTÉKTÁR

Hajvert Lódi Andrea

(Bácsfeketehegyi Települési Értéktár Bizottság)

A települési érték, mint generációkat összekötő híd

Milyen szerepe lehet az értékmegőrző programoknak egy kistelepülés közművelődési palettáján a generációk közötti szakadékok áthidalásában? Hogyan mozgatót meg és font össze egy adott téma a 6 évesektől a 80 évesekig minden korosztályt a faluban? Az előadás ismerteti a Bácsfeketehegyi Települési Értéktár Bizottság által megvalósított két Hungarikum-pályázati program (Szállási szemmel; A bácsfeketehegyi háziasszony könyve) tapasztalatait.

Kulcsszavak: értékmegőrzés, települési értéktár, Bácsfeketehegy